SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 18 päivänä joulukuuta 2018

1121/2018

Elintarvikemarkkinalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan elinkeinonharjoittajien välisiin elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden kauppaa koskeviin sopimuksiin ja käytäntöihin. Lakia ei kuitenkaan sovelleta majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa (308/2006) tarkoitettua majoitus- ja ravitsemistoimintaa harjoittavien elinkeinonharjoittajien kanssa tehtäviin sopimuksiin tai käytäntöihin.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *maataloustuotteella* maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 992/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU)N:o 1308/2013, jäljempänä *markkinajärjestysasetus*, 1 artiklassa tarkoitettuja tuotteita;

2) *keskisuurella yrityksellä* yritystä, jonka palveluksessa on 50–250 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on yli 10 miljoonaa euroa ja vuosiliikevaihto enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma enintään 43 miljoonaa euroa;

3) *elintarvikkeella* elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 178/20022 artiklassa tarkoitettua elintarviketta.

3 §

Maataloustuotteiden toimitusta koskevien sopimusten ja tarjousten tekeminen

Sopimus, joka koskee maataloustuotteiden toimittamista tuottajalta keskisuurelle tai sitä suuremmalle elintarviketeollisuuden taikka tukku- tai vähittäiskaupan yritykselle, on tehtävä kirjallisesti, jollei kyse ole sokerista tai markkinajärjestelyasetuksen 148 artiklan 3 kohdassa tai 168 artiklan 5 kohdassa tarkoitetusta osuuskunnan jäsenen toimituksesta osuuskunnalle. Sopimusten vähimmäissisällöstä ja tekemisajankohdasta säädetään raakamaidon osalta markkinajärjestelyasetuksen 148 artiklan 2 kohdassa ja muiden maataloustuotteiden osalta 168 artiklan 4 kohdassa. Vaatimusten noudattamisesta vastaa ostaja.

HE 121/2018
MmVM 16/2018
EV 135/2018

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja vaatimuksia ei sovelleta, jos tuottaja kirjallisesti ilmoittaa, ettei kyseisiä vaatimuksia tai osaa niistä ole tietyn sopimuksen osalta tarpeen noudattaa.

Tuottajan ja tuottajaorganisaation oikeudesta vaatia tarjouksen tekemistä kirjallisesti säädetään raakamaidon osalta markkinajärjestelyasetuksen 148 artiklan 1 a kohdassa ja muiden maataloustuotteiden kuin sokerin osalta 168 artiklan 1 a kohdassa.

4 §

Kielletyt ehdot ja käytännöt

Kiellosta käyttää elinkeinonharjoittajien välisissä sopimuksissa ehtoa tai soveltaa käytäntöä, joka on sopimuksissa toisena osapuolena olevien elinkeinonharjoittajien kannalta kohtuuton ottaen huomioon toisena osapuolena olevien elinkeinonharjoittajien heikommasta asemasta johtuva suojan tarve ja muut asiaan vaikuttavat seikat, säädetään elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä annetun lain (1062/1993) 1 §:ssä.

Kiellosta käyttää elinkeinotoiminnassa hyvän liiketavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä säädetään sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/1978) 1 §:ssä.

5 §

Elintarvikemarkkinavaltuutettu

Elintarvikemarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi ja hyvien liiketapojen vastaisten käytäntöjen estämiseksi Ruokaviraston yhteydessä on elintarvikemarkkinavaltuutettu. Valtuutettu on toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton.

Elintarvikemarkkinavaltuutettu antaa elintarvikeketjun toimintaan liittyviä suosituksia, lausuntoja ja ehdotuksia sekä tiedottaa ja neuvoo elintarvikeketjun toimijoita hyvistä liiketavoista. Valtuutetun on ennen suosituksen antamista pyydettävä lausuntoa elintarvikeketjun itsesääntelyelimeltä.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun on erityisesti toimittava asioissa, joilla on elintarvikeketjun toimivuuden kannalta huomattavaa merkitystä tai joissa voidaan olettaa yleisimmin esiintyvän huomattavia ongelmia.

6 §

Elintarvikemarkkinavaltuutetun nimittäminen ja toimisto

Elintarvikemarkkinavaltuutetun nimittää valtioneuvosto enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Elintarvikemarkkinavaltuutetun kelpoisuusvaatimuksena on ylempi oikeustieteellinen korkeakoulututkinto, perehtyneisyys viran tehtäväalaan ja käytännössä osoitettu johtamistaito.

Elintarvikemarkkinavaltuutetulla on toimisto, jossa on tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamiehiä ja muuta henkilökuntaa. Valtuutettu hyväksyy toimistolle työjärjestyksen. Ruokavirasto huolehtii toimiston hallintopalveluista. Elintarvikemarkkinavaltuutettu nimittää toimiston virkamiehet ja ottaa palvelukseen toimiston muun henkilöstön siltä osin kuin kyse ei ole Ruokaviraston hallintopalveluista vastaavista henkilöistä.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston esittelijöiden kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä sekä asioiden käsittelytavasta toimistossa, hallintopalvelujen toteuttamistavasta Ruokavirastossa ja muista elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtävien järjestämiseen liittyvistä seikoista voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Valvonta

Elintarvikemarkkinavaltuutettu valvoo 3 §:n sekä markkinajärjestelyasetuksen 148 ja 168 artiklan noudattamista.

Lisäksi elintarvikemarkkinavaltuutettu valvoo elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä annetun lain 1 §:n sekä sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 1 §:n noudattamista, kun kyse on:

1) maataloustuotteiden myynnistä tuottajalta elintarviketeollisuudelle tai tukku- tai vähittäiskaupalle;

2) maataloustuotteiden tai elintarvikkeiden myynnistä elintarviketeollisuudelta tukku- tai vähittäiskaupalle.

8 §

Asian saattaminen elintarvikemarkkinavaltuutetun käsiteltäväksi

Edellä 7 §:ssä mainitun säännöksen rikkomista koskevan asian voi saattaa elintarvikemarkkinavaltuutetun käsiteltäväksi:

1) sopimuksen osapuoli;

2) toimija, johon sopimusehdon käyttö tai sopimuskäytännön soveltaminen kohdistuu tai jonka toimintaa se saattaa vahingoittaa; tai

3) elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys.

Elintarvikemarkkinavaltuutettu voi ottaa 1 momentissa tarkoitetun asian käsiteltäväksi myös oma-aloitteisesti, jos kyse on elintarvikeketjun toimivuuden kannalta merkittävästä asiasta.

9 §

Neuvottelu ja sovinnon edistäminen

Jos elintarvikemarkkinavaltuutettu epäilee valvontatoimivaltaansa liittyvän sääntelyn rikkomista, hänen on pyrittävä neuvotteluin saamaan elinkeinonharjoittaja vapaaehtoisesti lopettamaan lainvastainen toiminta.

Elintarvikemarkkinavaltuutettu voi tarvittaessa avustaa osapuolia riitatilanteessa selvittämällä asiaa ja pyrkimällä edistämään asian sovinnollista ratkaisua.

10 §

Huomautus

Jos ostaja tahallaan tai huolimattomuudesta menettelee 3 §:n taikka markkinajärjestelyasetuksen 148 tai 168 artiklan vastaisesti, elintarvikemarkkinavaltuutettu voi antaa tälle huomautuksen.

Huomautus voidaan antaa edellyttäen, ettei asia kokonaisuutena arvioiden anna aihetta 11 §:ssä tarkoitetun julkisen varoituksen antamiseen.

Huomautusta ei voida antaa, jos sen kohde on välittömästi 1 momentissa tarkoitetun menettelyn havaittuaan oma-aloitteisesti ryhtynyt asiassa korjaaviin toimenpiteisiin.

11 §

Julkinen varoitus

Jos ostaja tahallaan tai huolimattomuudesta toistuvasti rikkoo 3 §:ssä taikka markkinajärjestelyasetuksen 148 tai 168 artiklassa säädettyjä vaatimuksia taikka rikkomus on muu-

ten niin moitittava, ettei huomautusta pidetä riittävänä, elintarvikemarkkinavaltuutettu voi antaa tälle julkisen varoituksen.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun on julkaistava julkista varoitusta koskevat tiedot viipymättä sen jälkeen, kun päätöksestä on ilmoitettu sen kohteena olevalle elinkeinonharjoittajalle ja päätös on lainvoimainen. Julkaisemisesta on käytävä ilmi rikkomisen luonne ja tyyppi sekä rikkomisesta vastuussa oleva elinkeinonharjoittaja. Tiedot on pidettävä elintarvikemarkkinavaltuutetun internetsivuilla vuoden ajan.

Elintarvikemarkkinavaltuutettu voi julkaista päätöksen ilman elinkeinonharjoittajan nimeä tai jättää sen julkaisematta, jos julkaiseminen olisi kohtuutonta rikkomuksen vaikutusten vähäisyyden vuoksi.

12 §

Asian saattaminen markkinaoikeuden ratkaistavaksi sekä kielto ja uhkasakko

Elintarvikemarkkinavaltuutetun oikeudesta panna vireille kiellon ja uhkasakon määräämistä koskeva asia markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) 5 luvun 2 §:ssä.

Edellä 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun kiellon määräämisestä markkinaoikeuden päätöksellä säädetään elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä annetun lain 2 §:ssä.

Edellä 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun menettelyn kieltämisestä markkinaoikeuden päätöksellä säädetään sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:ssä.

13 §

Tietojenantovelvollisuus

Elinkeinonharjoittaja on salassapitosäännösten estämättä velvollinen antamaan maksutta elintarvikemarkkinavaltuutetulle tämän pyynnöstä tässä laissa tarkoitettujen tarjousten ja sopimusten ehtoihin ja käytäntöihin liittyvien vaatimusten sekä 4 §:ssä tarkoitettujen kieltojen noudattamisen varmistamiseksi välttämättömät tiedot ja asiakirjat.

Elintarvikemarkkinavaltuutettu voi asettaa tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon määräämisestä ja tuomitsemisesta maksettavaksi säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

14 §

Muutoksenhaku

Elintarvikemarkkinavaltuutetun tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

15 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin ei sovelleta 3 §:ää.

1121/2018

Helsingissä 14 päivänä joulukuuta 2018

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä

JULKAISIJA: OIKEUSMINISTERIÖ ISSN 1455-8904